การศึกษาเปรียบเทียบสำนวนจีนที่มีคำว่า shuǐ กับสำนวนจีนที่มีคำว่า shān [1]

วิชุมา แก้วมโนธรรม[2]
ศศรักษ์ เพชรเชิดชู[3]

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาความหมายและประเภทของสำนวนจีนที่มีทั้งคำว่า shuǐ และคำว่า shān และ 2) เปรียบเทียบสำนวนจีนที่มีแต่คำว่า shuǐ กับสำนวนจีนที่มีแต่คำว่า shān ผลการศึกษาพบว่า 1) คำว่า shuǐ และคำว่า shān มักสื่อความหมายไปในทิศทางเดียวกันเมื่อปรากฏในสำนวนเดียวกัน 2) สำนวนที่มีแต่คำว่า shuǐ และสำนวนที่มีแต่คำว่า shān ส่วนใหญ่จัดอยู่ในประเภทความหมายเดียวกัน ใช้สื่อถึงเรื่องราวในประเภทเดียวกัน แต่ก็อาจสื่อความหมายในมุมมองที่แตกต่างกันได้ เพราะน้ำและภูเขามีคุณสมบัติและลักษณะที่แตกต่างกัน

คำสำคัญ shuǐ shān สำนวนจีน การศึกษาเปรียบเทียบ

---

[1] บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของปริญญานิพนธ์ปริญญาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาจีน หลักสูตรเกียรตินิยม คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปี พ.ศ. 2560 เรื่อง “การศึกษาเปรียบเทียบสำนวนจีนที่มีคำว่า shuǐ กับสำนวนจีนที่มีคำว่า shān”

[2] นิสิตหลักสูตรอักษรศาสตรบัณฑิต (หลักสูตรเกียรตินิยม) สาขาวิชาภาษาจีน ภาควิชาภาษาตะวันออก คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

[3] อาจารย์ประจำสาขาวิชาภาษาจีน ภาควิชาภาษาตะวันออก คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย E-mail: sasarux.p@chula.ac.th

1. บทนำ

ประเทศจีนเป็นประเทศที่มีแหล่งน้ำและเทือกเขาที่อุดมสมบูรณ์มาแต่โบราณ แม่น้ำหฺวางเหอเป็นแหล่งกำเนิดอารยธรรมจีน และยังมีความเชื่อว่าพระเจ้าหฺวางตี้ บรรพบุรุษของชาวจีนถือกำเนิดขึ้นที่ลุ่มแม่น้ำนี้ นอกจากแม่น้ำแล้ว ลักษณะภูมิประเทศของจีนมีพื้นที่ภูเขามากกว่า 2 ใน 3 ของแผ่นดินทั้งหมด ดังนั้นภูเขาจึงมีความสำคัญไม่น้อยไปกว่าสายน้ำเช่นกัน ภูเขาในประเทศจีนเป็นทั้งภูมิประเทศที่ช่วยสร้างความเจริญให้กับประเทศจีนและยังเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญอีกด้วย ประเทศจีนมีห้าขุนเขาใหญ่ของจีนได้แก่ ภูเขาไท่ชาน ภูเขาฮฺว่าชาน ภูเขาเหิงชาน ภูเขาซงชาน และภูเขาเหิงชาน ภูเขาไท่ชานเป็นภูเขาที่มีชื่อเสียงมากที่สุด เนื่องจากในสมัยโบราณจักรพรรดิถือว่าภูเขาไท่ชานเป็นตัวแทนของเทพเทวดา ในหลายราชวงศ์จึงมักมีการจัดพระราชพิธีและการเซ่นไหว้ต่างๆ ที่ภูเขาไท่ชาน บริเวณภูเขาไท่ชานจึงมีแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมเรียงรายอยู่มากมาย (วิทยาลัยภาษาจีนปักกิ่ง, มหาวิทยาลัยครูหนานจิง, และมหาวิทยาลัยครูอันฮุย, 2550: 222-225) วิถีชีวิตของชาวจีนผูกพันกับภูเขาและสายน้ำมาแต่โบราณ ภูเขาและสายน้ำมีบทบาทในวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชาวจีนในด้านต่างๆ ทั้งด้านการคมนาคม ที่อยู่อาศัย อาหารการกิน การท่องเที่ยว และที่สำคัญก็คือ ภาษา จึงพบว่ามีสำนวนสุภาษิตจีนที่มีคำว่า shuǐ (水 แปลว่า น้ำ) และ shān (山 แปลว่า ภูเขา) อยู่ไม่น้อย

จากการศึกษาเบื้องต้นพบว่า สำนวนจีนที่มีทั้งคำว่า shuǐ และคำว่า shān ปรากฏร่วมกันในสำนวน มักจะเกี่ยวเนื่องกับธรรมชาติ และยังพบการปรากฏแยกกันในสำนวนหนึ่งๆ อีกไม่น้อย

จึงเป็นประเด็นที่น่าสนใจศึกษาว่าสำนวนจีนที่ในสำนวนมีแต่คำว่า shuǐ ไม่มีคำว่า shān (ต่อไปจะเรียกว่า สำนวนที่มีแต่คำว่า shuǐ) และสำนวนจีนที่ในสำนวนมีแต่คำว่า shān ไม่มีคำว่า shuǐ (ต่อไปจะเรียกว่า สำนวนที่มีแต่คำว่า shān) มีการแสดงความเปรียบและแสดงความหมายที่เหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไร

วัตถุประสงค์

1) เพื่อศึกษาสำนวนจีนที่มีทั้งคำว่า shuǐ และคำว่า shān
2) เพื่อเปรียบเทียบสำนวนจีนที่มีแต่คำว่า shuǐ กับสำนวนจีนที่มีแต่คำว่า shān

สมมติฐาน

1) คำว่า shuǐ และ shān แสดงความหมายคล้ายคลึงกันเมื่ออยู่ในสำนวนจีนที่มีทั้งคำว่า shuǐ และ shān อยู่ในสำนวนเดียวกัน

2) สำนวนที่มีแต่คำว่า shuǐ และสำนวนที่มีแต่คำว่า shān ส่วนใหญ่จัดอยู่ในประเภทเดียวกัน

3) สำนวนที่มีแต่คำว่า shuǐ และสำนวนที่มีแต่คำว่า shān แม้จะจัดอยู่ในประเภทความหมายเดียวกัน แต่ก็อาจสื่อความหมายต่างกัน

ขอบเขตการศึกษา

ศึกษาสำนวนที่มีคำว่า shuǐ และ shān ทั้งหมด 237 สำนวน จากพจนานุกรม Fēnlèi Hànyǔ Chéngyǔ Dàcídiǎn (分类汉语成语大词典 พจนานุกรมการแบ่งประเภทสำนวนจีนฉบับใหญ่) ของหวาง ฉินและคณะ (Wáng Qín děng, 1988) ซึ่งรวบรวมสำนวนจีนไว้ 9,400 สำนวนขึ้นไป และแบ่งสำนวนออกเป็น 50 ประเภท

2. ผลการศึกษา

จากการศึกษาวิเคราะห์สำนวนที่มีคำว่า shuǐ และ shān สามารถแบ่งผลการวิจัยได้เป็น ผลการศึกษาประเภทของสำนวนที่มีทั้งคำว่า shuǐ และ shān และผลการเปรียบเทียบสำนวนที่มีแต่คำว่า shuǐ และสำนวนที่มีแต่คำว่า shān ดังต่อไปนี้

2.1 สำนวนที่มีทั้งคำว่า shuǐ และ shān

สำนวนที่มีทั้งคำว่า shuǐ และ shān ในสำนวนเดียวกันมีทั้งหมด 34 สำนวน แบ่งออกเป็น 5 ประเภทความหมาย ได้แก่ (1)สำนวนที่เกี่ยวกับทิวทัศน์ 13 สำนวน (2) สำนวนที่เกี่ยวกับสภาพภูมิศาสตร์ 8 สำนวน (3) สำนวนที่เกี่ยวกับการเดินทาง 3 สำนวน (4) สำนวนที่เกี่ยวกับศิลปะ 3 สำนวน และ (5) สำนวนอื่นๆ 7 สำนวน

จากการศึกษาพบว่า เมื่อคำว่า shuǐ และ shān ปรากฏในสำนวนเดียวกัน ส่วนใหญ่จะสื่อความหมายไปในทิศทางเดียวกัน สาเหตุที่ใช้ภูเขาและน้ำมาเปรียบนั้นสามารถวิเคราะห์ได้ว่าเป็นเพราะสายน้ำและภูเขามีขนาดใหญ่ เป็นจุดเด่นในธรรมชาติ ชาวจีนจึงใช้จุดเด่นนี้สื่อถึงธรรมชาติรอบตัว เช่น สำนวนที่เกี่ยวกับทิวทัศน์ ทั้งคำว่า shuǐ และ shān มักสื่อถึงวิวทิวทัศน์ในธรรมชาติที่สวยงาม เช่น lǜ shuǐ qīng shān (绿水青山 แปลว่า น้ำสีเขียว เขาสีคราม) ทั้ง shuǐ และ shān ล้วนสื่อถึงแม่น้ำและภูเขาที่สวยงาม สำนวนที่เกี่ยวกับสภาพภูมิศาสตร์ เช่น qiān shān wàn shuǐ (千山万水 แปลว่า พันภูเขาหมื่นสายน้ำ) ทั้ง shuǐ และ shān ล้วนสื่อถึงหนทางยาวไกล เต็มไปด้วยอุปสรรค และในสำนวนที่เกี่ยวกับการเดินทาง หากเป็นสำนวนที่สื่อถึงการเดินทางไกล เช่น bá shān shè shuǐ (跋山涉水 แปลว่า ข้ามเขา ข้ามน้ำ) การข้ามภูเขาและแม่น้ำล้วนสื่อ

ถึงความยากลำบากในการเดินทางไกล หากเป็นสำนวนที่เกี่ยวกับการเดินทางเที่ยวชมทัศนียภาพ เช่น dēng shān lín shuǐ (登山临水 แปลว่า ขึ้นเขา ลงน้ำ) น้ำและภูเขาในสำนวนก็จะสื่อถึงทัศนียภาพทางธรรมชาติในภาพรวม สำนวนที่เกี่ยวกับศิลปะ เช่น gāo shān liú shuǐ (高山流水 แปลว่า ภูเขาสูง สายน้ำไหล) วิวทิวทัศน์ภูเขาสูงและสายน้ำไหลล้วนใช้เปรียบถึงบทเพลงที่ไพเราะ และสำนวนอื่นๆ เช่น สำนวนที่เกี่ยวกับประเทศ cán shān shèng shuǐ (残山剩水 แปลว่า ภูเขาและแม่น้ำถูกทำลาย) ใช้เปรียบถึงอาณาจักรที่ถูกทำลายหลังแพ้สงครามหรือประเทศแว่นแคว้นที่ถูกตีจนพ่ายแพ้ สำนวนนี้ใช้น้ำและภูเขาล้วนใช้สื่อถึงอาณาจักรหรือประเทศที่ถูกทำลาย เป็นต้น

2.2 การเปรียบเทียบสำนวนที่มีแต่คำว่า shuǐ กับสำนวนที่มีแต่คำว่า shān

สำนวนที่มีแต่คำว่า shuǐ ทั้งหมด 98 สำนวนและสำนวนที่มีแต่คำว่า shān ทั้งหมด 105 สำนวนสามารถปรากฏในประเภทเดียวกันและต่างกัน การสื่อความหมายในประเภทเดียวกันก็มีความคล้ายและแตกต่างกัน ดังนี้

2.2.1 สำนวนที่มีแต่คำว่า shuǐ และสำนวนที่มีแต่คำว่า shān ที่ปรากฏในสำนวนประเภทเดียวกัน

สำนวนที่มีแต่คำว่า shuǐ และสำนวนที่มีแต่คำว่า shān สามารถแบ่งประเภทตามความหมายได้คล้ายกันเป็นส่วนใหญ่ เนื่องจากประเทศจีนมีภูเขาและสายน้ำมากมาย วัฒนธรรมและวิถีชีวิตของชาวจีนจึงผูกพันกับสายน้ำและภูเขา ทำให้ในสำนวนจีนมีการนำภูเขาและสายน้ำมาเปรียบเทียบกับสิ่งรอบตัวประเภทเดียวกัน

อย่างไรก็ดี แม้จะจัดอยู่ในประเภทเดียวกัน แต่ส่วนใหญ่จะสื่อความหมายในมุมมองที่แตกต่างกัน เพราะน้ำและภูเขามีคุณสมบัติที่คล้ายคลึงกันและแตกต่างกัน สามารถสรุปความหมายส่วนใหญ่ในแต่ละประเภทความหมายทั้ง 21 ประเภทได้ดังนี้

(1) สำนวนที่เกี่ยวกับทิวทัศน์

สำนวนที่มีแต่คำว่า shuǐ มักสื่อถึงความกว้างใหญ่ของผืนน้ำและท้องฟ้า มีทั้งหมด 9 สำนวน เช่น shuǐ guāng jiē tiān (水光接天 แปลว่าแสงสะท้อนผิวน้ำรับกับท้องฟ้า) สื่อถึงผิวน้ำที่กว้างใหญ่ไม่มีที่สิ้นสุดเสมือนเป็นหนึ่งเดียวกับท้องฟ้า และ yún shuǐ cāng máng (云水苍茫 แปลว่าก้อนเมฆบนท้องฟ้าและสายน้ำบนพื้นดินล้วนกว้างใหญ่ไร้ขอบเขต) เนื่องจากสายน้ำและท้องฟ้ามีความกว้างใหญ่เหมือนกัน ชาวจีนจึงใช้สายน้ำและท้องฟ้าที่เหมือนรวมเป็นหนึ่งเดียวกันเมื่อมองในระยะไกลมาเปรียบกับความกว้างใหญ่ของผืนน้ำ

สำนวนที่มีแต่คำว่า shān มักสื่อถึงความสวยงามของภูเขา มีทั้งหมด 11 สำนวน เช่น míng shān dà chuān (名山大川 แปลว่าขุนเขามีชื่อเสียง แม่น้ำสายใหญ่) ใช้สื่อถึงขุนเขาที่สวยงามโดดเด่นและมีชื่อเสียง และ chūn shān rú xiào (春山如笑 แปลว่าภูเขาในฤดูใบไม้ผลิราวกับแย้มยิ้ม) ใช้สื่อว่าวิวทิวทัศน์บนภูเขาในฤดูใบไม้ผลิสดใสสวยงาม

(2) สำนวนที่เกี่ยวกับการปกครอง

สำนวนที่มีแต่คำว่า shuǐ มักสื่อถึงการปกครองที่ซื่อสัตย์ของขุนนาง มีทั้งหมด 6 สำนวน เช่น qīng rú shuǐ, míng rú jìng (清如水，明如镜 แปลว่า กระจ่างดั่งน้ำ ใสดั่งกระจก) ใช้สื่อ

ถึงข้าราชการที่ใสสะอาด ไม่คดโกง และ lián quán ràng shuǐ (廉泉让水 แปลว่า ชื่อสัตย์และอ่อนน้อมดั่งน้ำ) เดิมใช้สื่อถึงการเป็นขุนนางที่ซื่อสัตย์ใสสะอาดดั่งน้ำ ภายหลังใช้สื่อถึงประเพณีท้องถิ่นที่ดีงาม

สำนวนที่มีแต่คำว่า shān สื่อถึงบรรยากาศทางการปกครอง และการทำงานด้านการปกครอง มีทั้งหมด 2 สำนวน ได้แก่ shān yǔ yù lái fēng mǎn lóu (山雨欲来风满楼 แปลว่า ฝนจากภูเขาจะมามีลมพัดไปทั่วหอสูง) เสียงลมพัดบ่งบอกล่วงหน้าว่าฝนกำลังจะมา ใช้เปรียบเทียบกับบรรยากาศที่กดดันก่อนที่จะเกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองการปกครอง เช่น การเกิดศึกสงคราม สำนวนที่เกี่ยวกับการทำงานด้านการปกครอง ได้แก่ zhōng dǐng shān lín (钟鼎山林 แปลว่าระฆัง หม้อสามขา และป่าเขาลำเนาไพร) ระฆังและหม้อสามขาสื่อถึงชีวิตของชนชั้นสูง ป่าเขาสื่อถึงชีวิตของฤๅษีนักพรต ใช้สื่อถึงการออกไปทำงานราชการและการลาออกจากงานราชการ

(3) สำนวนที่เกี่ยวกับงานประพันธ์

สำนวนที่มีแต่คำว่า shuǐ มักใช้วิจารณ์ลักษณะของงานประพันธ์ ส่วนใหญ่เป็นสำนวนชื่นชมงานประพันธ์ มีทั้งหมด 6 สำนวน เช่น fú róng chū shuǐ (芙蓉出水 แปลว่าดอกบัวพ้นน้ำ) เป็นการใช้ภาพทิวทัศน์ที่งดงามสดใสในธรรมชาติ เพื่อบรรยายงานประพันธ์ที่สร้างสรรค์ขึ้นใหม่และมีความงดงาม และ xíng yún liú shuǐ (行云流水 แปลว่าเมฆลอย สายน้ำไหล) ก้อนเมฆบนท้องฟ้าที่ลอยละล่องและสายน้ำที่ไหลไปอย่างไร้ข้อจำกัดเปรียบเหมือนงานประพันธ์ที่มีความเป็นธรรมชาติ สละสลวย

สำนวนที่มีแต่คำว่า shān มักสื่อถึงงานประพันธ์ที่ทรงคุณค่า เหนือกาลเวลา มีทั้งหมด 2 สำนวน เช่น cáng zhī míng shān (藏之名山 แปลว่าซ่อนไว้ในภูเขา) หมายถึงการนำงานประพันธ์ไปเก็บรักษาไว้ในวัดบนเขา หรือสถานที่ที่สามารถเก็บรักษางานประพันธ์ได้เพื่อให้ปลอดภัยจากภัยพิบัติต่างๆ และส่งต่อให้คนรุ่นหลังที่สนใจ ใช้หมายถึงงานประพันธ์ที่ทรงคุณค่า และ míng shān shì yè (名山事业 แปลว่างานภูเขาใหญ่และมีชื่อเสียง) เนื่องจากภูเขาสื่อถึงแหล่งเก็บงานประพันธ์ไม่ให้สูญหาย งานภูเขาใหญ่และมีชื่อเสียง จึงหมายถึงทำงานด้านการเขียน เสนอความคิดเห็นและทฤษฎีของตนเอง และยังหมายถึงงานประพันธ์ที่มีชื่อเสียงเหนือกาลเวลา คำว่า shān ในสำนวนประเภทนี้สื่อถึงสถานที่เก็บรักษางานประพันธ์ให้คงอยู่ยาวนาน

(4) สำนวนที่เกี่ยวกับศีลธรรม

สำนวนที่มีแต่คำว่า shuǐ มีทั้งสำนวนที่สื่อความหมายดีและไม่ดี มีทั้งหมด 5 สำนวน สำนวนที่มีความหมายดี จะสื่อถึงความซื่อสัตย์ เช่น chén xīn rú shuǐ (臣心如水 แปลว่าจิตใจขุนนางดั่งน้ำ) ใช้สื่อถึงขุนนางที่มีความบริสุทธิ์ ซื่อสัตย์และจริงใจต่อผู้อื่น สำนวนที่สื่อความหมายไม่ดี จะสื่อถึงการกระทำที่ไร้ศีลธรรม เช่น hún shuǐ mō yú (浑水摸鱼 แปลว่าจับปลาในน้ำขุ่น) ใช้เปรียบเทียบว่าหาประโยชน์จากสถานการณ์วุ่นวายอย่างไร้ศีลธรรม นำน้ำขุ่นมาเปรียบกับสถานการณ์วุ่นวาย

สำนวนที่มีแต่คำว่า shān มักสื่อถึงศีลธรรมที่สูงส่ง น่ายกย่อง มีทั้งหมด 5 สำนวน เช่น gāo shān jǐng háng (高山景行 แปลว่าภูเขาสูง ถนนใหญ่) ภูเขาสูงเปรียบเทียบกับบุคคลที่ยิ่งใหญ่

เกรียงไกร ถนนสายใหญ่ใช้เปรียบเทียบกับพฤติกรรมที่ซื่อตรงและเปิดเผย สำนวนใช้เปรียบเทียบกับศีลธรรมที่สูงส่ง และ tài shān běi dǒu (泰山北斗 แปลว่าภูเขาไท่ชาน กลุ่มดาวกระบวยใหญ่) ภูเขาไท่ชานเป็นภูเขาที่เป็นที่รู้จักในประเทศจีน เป็นหนึ่งในขุนเขาทั้งห้า ส่วนกลุ่มดาวกระบวยใหญ่ หรือกลุ่มดาวหมีใหญ่ เป็นกลุ่มดาวที่ใช้บอกทิศทางในยามกลางคืน จึงใช้เปรียบเทียบกับคนที่มีศีลธรรมดีงาม ได้รับความเคารพยกย่องจากคนจำนวนมาก

(5) สำนวนที่เกี่ยวกับการทหาร

สำนวนที่มีแต่คำว่า shuǐ มักสื่อถึงการรบที่เสียเปรียบ มีทั้งหมด 4 สำนวน เช่น yī bài rú shuǐ (一败如水 แปลว่าพ่ายแพ้ราวน้ำ) สื่อถึงกองทัพที่ถูกปราบพ่ายแพ้ยากจะเยียวยา ไม่สามารถฟื้นฟูสถานการณ์ เหมือนน้ำที่เทลงพื้นไปแล้วไม่สามารถเก็บกลับขึ้นมา และ luò huā liú shuǐ (落花流水 แปลว่าดอกไม้ร่วงโรย สายน้ำไหลริน) ใช้สื่อว่าถูกโจมตีจนยับเยิน เปรียบเหมือนสภาพดอกไม้ที่ร่วงโรยหมดสภาพและไร้แรงต้านทานสายน้ำ แล้วแต่สายน้ำจะพัดพาไป

สำนวนที่มีแต่คำว่า shān มักใช้สื่อถึงกฎระเบียบและการใช้อำนาจของทหาร มีทั้งหมด 5 สำนวน เช่น jūn lìng rú shān (军令如山 แปลว่าคำบัญชาการทางทหารดั่งภูเขา) ทหารต้องปฏิบัติตามคำบัญชาการอย่างเคร่งครัด ไม่สามารถเปลี่ยนแปลงเองได้ และ dōng shān zài qǐ (东山再起 แปลว่าภูเขาตงชานกลับมาอีกครั้ง) ภูเขาตงชานแทนขุนนางหรือคนที่เคยสูญเสียอำนาจ มาจากชีวประวัติเซี่ยอัน ซึ่งมีเนื้อหาว่า ในสมัยราชวงศ์จิ้นตะวันออก เซี่ยอัน

ลาออกจากงานราชการไปปลีกวิเวกอยู่ที่เขาตงชาน ต่อมาออกจากเขามาเป็นขุนนางใหญ่มีอำนาจอีกครั้ง ภายหลังใช้สำนวนนี้สื่อว่ากลับมารับงานราชการอีกครั้ง และยังใช้เปรียบเทียบว่าสูญเสียอำนาจไปและได้อำนาจกลับมาอีกครั้ง

(6) สำนวนที่เกี่ยวกับเวลา

สำนวนที่มีแต่คำว่า shuǐ มักสื่อว่าเวลาเป็นสิ่งที่มนุษย์ไม่สามารถควบคุมได้ มีทั้งหมด 3 สำนวน ได้แก่ liú nián sì shuǐ (流年似水 แปลว่าเวลาผ่านไปดั่งสายน้ำ) และ sì shuǐ liú nián (似水流年 แปลว่าเวลาผ่านไปดั่งสายน้ำ) ทั้งสองสำนวนสื่อความหมายเดียวกัน ล้วนใช้เปรียบเทียบว่าเวลาผ่านไปอย่างไม่มีวันหวนกลับ อาจเพราะธรรมชาติของน้ำจะไหลไปในทิศทางเดียว ไม่ไหลทวนกระแส ซึ่งมีความคล้ายคลึงกับเวลาที่ผ่านไปแล้ว ไม่สามารถย้อนกลับมาได้ และ shuǐ shì yún juǎn (水逝云卷 แปลว่าสายน้ำไหล ก้อนเมฆลอย) ใช้เปรียบเทียบว่าเวลาผ่านไปเร็วเหมือนสายน้ำและก้อนเมฆที่ไม่สามารถหยุดยั้งได้

สำนวนที่มีแต่คำว่า shān มีทั้งหมด 1 สำนวน สื่อถึงช่วงเวลาที่พระอาทิตย์กำลังลับขอบฟ้า ได้แก่ rì bó xī shān (日薄西山 แปลว่าพระอาทิตย์เข้าใกล้ภูเขาฝั่งตะวันตก) สื่อถึงช่วงเวลาที่พระอาทิตย์กำลังลับขอบฟ้า มักใช้เปรียบเทียบคนเข้าสู่วัยชราหรือสรรพสิ่งเข้าใกล้การสูญสลาย

(7) สำนวนที่เกี่ยวกับการพูด

สำนวนที่มีแต่คำว่า shuǐ มักสื่อถึงลักษณะการพูด มีทั้งหมด 2 สำนวน ได้แก่ xuán hé xiè shuǐ (悬河泻水 แปลว่าน้ำตกไหลเร็วและแรง) ใช้เปรียบเทียบว่าพูดอย่างคล่องแคล่วไม่หยุด

และ zhì shuǐ bù lòu (置水不漏 แปลว่าตั้งน้ำไว้ ไม่รั่วสักหยด) ใช้เปรียบเทียบว่าพูดจาระมัดระวังรอบคอบ ไม่มีข้อผิดพลาดใดๆ เสมือนวางน้ำตั้งไว้ แม้แต่น้ำสักหยดก็ไม่รั่วไหลออกมา

สำนวนที่มีแต่คำว่า shān มักสื่อถึงคำพูดที่หนักแน่น เชื่อถือได้ หรือการพูดที่ตรงไปตรงมา มีทั้งหมด 4 สำนวน เช่น hǎi shì shān méng (海誓山盟 แปลว่าคำสาบานข้อตกลงดั่งทะเลและภูเขา) คู่รักมักใช้เป็นคำสาบานร่วมกันว่าจะรักเดียวใจเดียวดั่งภูเขาและทะเลที่คงอยู่ตลอดกาลไม่เปลี่ยนแปลง และ kāi mén jiàn shān (开门见山 แปลว่าเปิดประตูเจอภูเขา) ใช้เปรียบเทียบว่าเริ่มพูดหรือเขียนก็ตรงเข้าประเด็นเลย ไม่อ้อมค้อม

(8) สำนวนที่เกี่ยวกับระดับ

สำนวนที่มีแต่คำว่า shuǐ มักสื่อถึงระดับผิวเผินหรือแน่นหนา มีทั้งหมด 2 สำนวน ได้แก่ qīng tíng diǎn shuǐ (蜻蜓点水 แปลว่าแมลงปอแตะน้ำ) ใช้อธิบายว่าทำอะไรในระดับที่ไม่ลึกซึ้งไม่จริงจัง เป็นการนำลักษณะของแมลงปอที่เพียงมาวางไข่ที่ผิวน้ำแล้วบินจากไปมาอธิบายการทำงานในระดับผิวเผิน ไม่ละเอียดรอบคอบ และ shuǐ xiè bù tōng (水泄不通 แปลว่าน้ำไม่อาจไหลผ่าน) น้ำมีลักษณะเหลว สามารถไหลออกไปตามช่องเล็กๆ ได้ จึงใช้บรรยายให้เห็นภาพว่าล้อมไว้ในระดับที่แน่นหนามาก แม้แต่น้ำยังไม่สามารถไหลออกมาได้ อุปมาว่าเบียดเสียดเยียดยัด

สำนวนที่มีแต่คำว่า shān มักสื่อถึงระดับยิ่งใหญ่ มหาศาล มีทั้งหมด 4 สำนวน เช่น pái shān dǎo hǎi (排山倒海 แปลว่าผลักภูเขา ล้มทะเล) การผลักภูเขาหรือล้มทะเลเป็นการกระทำที่ต้องใช้แรงมหาศาล คนทั่วไปไม่สามารถทำได้ จึงใช้เปรียบกับเกียรติยศ

และอำนาจสูงส่งหรือกำลังระดับมหาศาล และ shān bēng dì liè (山崩地裂 แปลว่าภูเขาถล่ม แผ่นดินแยก) ใช้เปรียบเทียบเหตุการณ์หรือการเปลี่ยนแปลงครั้งยิ่งใหญ่ หรือเสียงที่ดังมาก

(9) สำนวนที่เกี่ยวกับโชคภัย

สำนวนที่มีแต่คำว่า shuǐ มักสื่อถึงภัยพิบัติที่นำความเดือดร้อนมาให้ มักเป็นภัยพิบัติทางธรรมชาติ มีทั้งหมด 4 สำนวน เช่น shuǐ huǒ zhī zhōng (水火之中 แปลว่าท่ามกลางน้ำและไฟ) ใช้อธิบายว่าตกอยู่ในสถานการณ์ยากลำบากจากภัยพิบัติ และ shuǐ huǒ wú qíng (水火无情 แปลว่าน้ำและไฟไร้ความปราณี) สื่อว่าน้ำท่วมและไฟไหม้นำพาความสูญเสียอันใหญ่หลวงมาให้

สำนวนที่มีแต่คำว่า shān สื่อถึงความกดดัน ความเครียดหรือแรงโจมตีมหาศาล มีทั้งหมด 1 สำนวน ได้แก่ tài shān yā dǐng (泰山压顶 แปลว่าภูเขาไท่ชานกดอยู่บนศีรษะ) ใช้เปรียบถึงความกดดัน ความเครียดหรือแรงโจมตีมหาศาล ภูเขาไท่ชานเป็นภูเขาที่ยิ่งใหญ่ จึงใช้การที่ภูเขาไท่ชานกดทับอยู่บนศีรษะเปรียบเทียบกับความกดดันหรือแรงโจมตีอย่างรุนแรง

(10) สำนวนที่เกี่ยวกับการใช้ชีวิตคู่

สำนวนที่มีแต่คำว่า shuǐ สื่อถึงการใช้ชีวิตคู่ที่ราบรื่นหรือชีวิตคู่ที่ร้าวฉาน มีทั้งหมด 2 สำนวน ได้แก่ yú shuǐ hé xié (鱼水和谐 แปลว่าน้ำและปลาเข้ากันได้ดี) ใช้เปรียบเทียบคู่สามีภรรยาที่เข้ากันได้ดี รักใคร่กลมเกลียว สาเหตุที่ใช้น้ำและปลาแทนคู่สามีภรรยาสามารถอธิบายได้ว่ามาจากธรรมชาติของปลาที่อยู่ในน้ำตลอดเวลา ซึ่งคล้ายคลึงกับคู่สามีภรรยาที่อยู่ด้วยกันตลอดเวลา ไม่ทะเลาะกันหรือแยกจากกัน และ fù shuǐ nán shōu (覆水难收

แปลว่าน้ำเทลงพื้นไปแล้วยากจะเก็บกลับขึ้นมา) ใช้เปรียบเทียบกับความสัมพันธ์ของสามีภรรยาที่ร้าวฉานไปแล้ว ไม่สามารถเยียวยาได้ ดังสภาพน้ำที่เทลงพื้นไปแล้วยากที่จะเก็บกลับขึ้นมา

สำนวนที่มีแต่คำว่า shān สื่อถึงแม่สื่อจับคู่ให้ชายหญิง มีทั้งหมด 1 สำนวน ได้แก่ cuō hé shān (撮合山 แปลว่าจับคู่ภูเขา) ในสมัยโบราณเป็นคำเรียกแม่สื่อ โดยเฉพาะแม่สื่อที่จับคู่ให้คนเก่ง

(11) สำนวนที่เกี่ยวกับการเรียน

สำนวนที่มีแต่คำว่า shuǐ สื่อถึงการเรียนรู้จากการพัฒนาตนเอง และแหล่งความรู้อันเป็นพื้นฐาน มีทั้งหมด 2 สำนวน ได้แก่ nì shuǐ xíng zhōu (逆水行舟 แปลว่าพายเรือทวนกระแสน้ำ) สื่อว่าหากไม่พยายามพัฒนาตนเองก็ไม่สามารถก้าวไปข้างหน้าได้ มิหนำซ้ำกลับยิ่งถอยหลัง ความพยายามในการเรียนรู้เหมือนการพายเรือทวนกระแสน้ำ และ yuán tóu huó shuǐ (源头活水 แปลว่าน้ำสะอาดไหลมาจากต้นน้ำ) ใช้อธิบายว่าเริ่มหาความรู้จากพื้นฐาน ความคิดและแรงบันดาลใจก็จะตามมาเรื่อยๆ เป็นการใช้ธรรมชาติของน้ำที่ไหลมาจากต้นน้ำมาเปรียบเทียบกับความคิดและแรงบันดาลใจที่มาจากการเรียนรู้จากจุดเริ่มต้นพื้นฐาน และยังใช้สื่อว่ายิ่งอ่านหนังสือมาก ยิ่งเรียนมาก ก็ยิ่งเข้าใจหลักการมาก

สำนวนที่มีแต่คำว่า shān สื่อถึงการเรียนรู้จากผู้อื่น มีทั้งหมด 1 สำนวน ได้แก่ tā shān zhī shí, kě yǐ gōng cuò (他山之石，可以攻错 แปลว่าหินจากภูเขาอื่น สามารถใช้เรียนรู้ความผิดได้) ภูเขามีลักษณะตั้งอยู่กับที่ การอาศัยหินจากภูเขาอื่นขัดหยกให้เงางาม ใช้เปรียบเทียบว่าอาศัยความช่วยเหลือหรือความ

คิดเห็นจากผู้อื่น มักหมายถึงเพื่อน เพื่อแก้ไขข้อบกพร่องหรือความผิดพลาดของตนเอง

(12) สำนวนที่เกี่ยวกับฤดู

สำนวนที่มีแต่คำว่า shuǐ สื่อถึงฤดูหนาวหรือฤดูใบไม้ผลิ มีทั้งหมด 2 สำนวน ได้แก่ dī shuǐ chéng bīng (滴水成冰 แปลว่าน้ำหยดเป็นน้ำแข็ง) ใช้บรรยายสภาพอากาศที่หนาวเหน็บ และ liú shuǐ táo huā (流水桃花 แปลว่าสายน้ำไหลและดอกท้อ) เมื่อฤดูหนาวผ่านพ้นไป สายน้ำไหลริน ไม่จับตัวเป็นน้ำแข็งอย่างในฤดูหนาว ดอกท้อเริ่มออกดอกสวยงามในฤดูใบไม้ผลิ จึงใช้บรรยายเพื่อให้เห็นภาพความสวยงามของฤดูใบไม้ผลิ ในสำนวนประเภทนี้จะใช้ลักษณะของน้ำสื่อถึงฤดูกาล

สำนวนที่มีแต่คำว่า shān สื่อถึงฤดูหนาว มีทั้งหมด 1 สำนวน ได้แก่ dōng shān rú shuì (冬山如睡 แปลว่าดั่งภูเขาในฤดูหนาวหลับใหล) ใช้บรรยายบรรยากาศภูเขาที่เงียบอึมครึมในฤดูหนาว หิมะสีขาวปกคลุมภูเขา ทำให้มองไม่เห็นต้นไม้พืชพรรณสีสันสดใส เปรียบเสมือนภูเขากำลังหลับใหลอยู่

(13) สำนวนที่เกี่ยวกับการวางแผน

สำนวนที่มีแต่คำว่า shuǐ สื่อถึงการวางแผนรับมือที่ยืดหยุ่นตามสถานการณ์จริง มีทั้งหมด 1 สำนวน ได้แก่ bīng lái jiàng dǎng, shuǐ lái tǔ yǎn (兵来将挡，水来土掩 แปลว่ากองทัพมาทหารศึกตั้งรับ น้ำมาเอาดินกลบ) หากมีกองทัพศัตรูมาโจมตีก็ให้ทหารศึกตั้งรับ หากมีน้ำท่วมก็ใช้ดินกลบ ใช้เปรียบเทียบว่าวางแผนรับมือกับปัญหายืดหยุ่นตามสถานการณ์จริง

สำนวนที่มีแต่คำว่า shān สื่อถึงการวางแผนเพื่อให้ฝ่ายตนได้เปรียบ และฝ่ายตรงข้ามเสียเปรียบ มีทั้งหมด 2 สำนวน ได้แก่ diào hǔ lí shān (调虎离山 แปลว่าย้ายเสือออกจากเขา) การทำให้เสือออกจากภูเขา ใช้เปรียบเทียบกับการวางแผนให้ฝ่ายตรงข้ามออกจากที่ที่ตนเองได้เปรียบ และ zuò shān guān hǔ dòu (坐山观虎斗 แปลว่านั่งบนเขาดูเสือสู้กัน) ใช้เปรียบเทียบกับท่าทีคอยดูคนอื่นต่อสู้กัน เพื่อรอหลังจากทั้งสองฝ่ายบาดเจ็บ แล้วค่อยเข้าไปคว้าชัยชนะให้ฝ่ายตนเอง

(14) สำนวนที่เกี่ยวกับความรัก

สำนวนที่มีแต่คำว่า shuǐ สื่อถึงความรักระหว่างชายหญิง มีทั้งหมด 1 สำนวน ได้แก่ liú shuǐ táo huā (流水桃花 แปลว่าสายน้ำไหลและดอกท้อ) ใช้ความงดงามของดอกท้อและสายน้ำไหลมาเปรียบกับความรักของหนุ่มสาว

สำนวนที่มีแต่คำว่า shān มักสื่อถึงความรักระหว่างชายหญิง มีทั้งหมด 2 สำนวน ได้แก่ wū shān yún yǔ (巫山云雨 แปลว่าเขาอูชาน เมฆฝน) และ yún yǔ wū shān (云雨巫山 แปลว่าเมฆฝน เขาอูชาน) ทั้งสองสำนวนสื่อความหมายเดียวกัน ใช้สื่อถึงชายหญิงที่ชอบพอกัน

(15) สำนวนที่เกี่ยวกับความสามารถ

สำนวนที่มีแต่คำว่า shuǐ สื่อถึงคนมีความสามารถได้โอกาสแสดงความสามารถ มีทั้งหมด 1 สำนวน ได้แก่ jiāo lóng dé shuǐ (蛟龙得水 แปลว่ามังกรเจียวหลงได้รับน้ำ) เจียวหลงคือมังกรในตำนานจีน สามารถทำให้เกิดน้ำท่วมได้ เมื่อได้รับน้ำก็จะขึ้น

ไปบนก้อนเมฆ และทำให้เกิดฝนตก ใช้เปรียบเทียบว่าคนมีความสามารถได้รับโอกาสที่จะแสดงความสามารถ

สำนวนที่มีแต่คำว่า shān มักสื่อถึงคนมีความสามารถที่สร้างคุณประโยชน์ให้บ้านเมือง มีทั้งหมด 7 สำนวน เช่น shān zhōng zǎi xiàng (山中宰相 แปลว่ามหาเสนาบดีกลางขุนเขา) ช่วงราชวงศ์เหลียงในยุคราชวงศ์ใต้ จักรพรรดิเหลียงอู่ตี้มักจะไปปรึกษาเถาหงจิ่ง เกี่ยวกับเรื่องบ้านเมือง เขาจึงได้รับการขนานนามว่า มหาเสนาบดีกลางขุนเขา ภายหลังใช้เรียกผู้ที่มีความรู้ความสามารถและมีคุณธรรมสูงส่งที่ปลีกวิเวก ไม่ออกมายุ่งเกี่ยวกับบ้านเมือง และ shān dōng chū xiàng, shān xī chū jiàng (山东出相，山西出将 แปลว่าทางตะวันออกของภูเขาให้กำเนิดขุนนางฝ่ายบุ๋น ทางตะวันตกของภูเขาให้กำเนิดขุนนางฝ่ายบู๊) สำนวนนี้มีต้นกำเนิดจากในช่วงสมัยราชวงศ์ฉินและราชวงศ์ฮั่น ทางฝั่งตะวันออกของด่านหานกู่กฺวานมีขุนนางฝ่ายบุ๋นเป็นจำนวนมาก ขุนนางฝ่ายบุ๋นคือขุนนางที่ใช้สติปัญญาในการบริหารบ้านเมือง ส่วนทางฝั่งตะวันตกของด่านหานกู่กฺวานมีขุนนางฝ่ายบู๊เป็นจำนวนมาก ขุนนางฝ่ายบู๊หมายถึงฝ่ายที่นำกองทัพออกรบและออกปฏิบัติการตามคำสั่งที่ได้รับ ภายหลังจึงใช้สื่อความหมายว่าแต่ละพื้นที่ก็มีคนมีความสามารถแตกต่างกันไป

(16) สำนวนที่เกี่ยวกับความล้มเหลว

สำนวนที่มีแต่คำว่า shuǐ สื่อถึงความล้มเหลวจากการทำสิ่งที่ไม่มีทางเป็นจริงตั้งแต่แรก มีทั้งหมด 1 สำนวน ได้แก่ shuǐ zhōng lāo yuè (水中捞月 แปลว่าช้อนพระจันทร์ในน้ำ) ภาพสะท้อนของพระจันทร์ในน้ำเป็นสิ่งที่ไม่อาจจับต้องได้ การจะช้อนพระจันทร์ขึ้นจากน้ำจึงเปรียบเทียบกับสิ่งที่ไม่มีทางทำสำเร็จได้

สำนวนที่มีแต่คำว่า shān มักสื่อถึงความล้มเหลวจากการได้อยู่ในสถานที่หรือสถานะที่ได้เปรียบแต่กลับเสียโอกาสไป มีทั้งหมด 2 สำนวน ได้แก่ bǎo shān kōng huí (宝山空回 แปลว่าไปภูเขาที่มีสมบัติแต่กลับมามือเปล่า) และ rú rù bǎo shān kōng shǒu huí (如入宝山空手回 แปลว่าดั่งเข้าไปในภูเขาที่มีสมบัติแต่กลับมามือเปล่า) สำนวนทั้งสองสื่อว่าไปสถานที่ดีควรได้ผลตอบแทนกลับมา แต่ไม่ได้อะไรกลับมาเลย เสมือนคนที่ไปภูเขาที่มีสมบัติล้ำค่าซ่อนไว้ ก็ควรจะได้สมบัติกลับมา แต่ไม่ได้อะไรกลับมาเลย

(17) สำนวนที่เกี่ยวกับจำนวน

สำนวนที่มีแต่คำว่า shuǐ สื่อถึงจำนวนน้อย มีทั้งหมด 1 สำนวน ได้แก่ bēi shuǐ chē xīn (杯水车薪 แปลว่าน้ำหนึ่งแก้วฟืนหนึ่งคันรถ) น้ำแทนจำนวนกำลังที่น้อยนิด ไม้ฟืนแทนปัญหาใหญ่ น้ำแก้วเดียวไม่สามารถดับไม้ฟืนที่ติดไฟแล้วทั้งเกวียนได้ สื่อความหมายว่ากำลังที่น้อยนิดไม่สามารถแก้ปัญหาใหญ่ได้

สำนวนที่มีแต่คำว่า shān มักสื่อถึงจำนวนมาก มีทั้งหมด 3 สำนวน ได้แก่ duī jī rú shān (堆积如山 แปลว่ากองรวมกันเท่าภูเขา) ใช้บรรยายว่าสิ่งของกองรวมกันเป็นจำนวนมาก เป็นการใช้ลักษณะทางกายภาพของภูเขา ซึ่งมีลักษณะสูงและใหญ่ เพื่อมาบรรยายถึงสิ่งของที่กองรวมกันเป็นจำนวนมาก màn shān biàn yě (漫山遍野 แปลว่ามีอยู่ทั่วภูเขาและทุ่งนา) ใช้บรรยายว่ามีจำนวนมาก และ rén shān rén hǎi (人山人海 แปลว่าผู้คนมากมายราวกับภูเขาและทะเล) ใช้บรรยายว่าผู้คนมารวมกันเป็นจำนวนมาก

(18) สำนวนที่เกี่ยวกับประเทศ

สำนวนที่มีแต่คำว่า shuǐ สื่อถึงประเทศที่อยู่ในสภาวะยากลำบาก มีทั้งหมด 1 สำนวน ได้แก่ shuǐ shēn huǒ rè (水深火热 แปลว่าน้ำลึกไฟร้อน) สำนวนนี้ใช้เปรียบถึงประชาชนในประเทศที่ใช้ชีวิตอย่างยากลำบาก อันตรายของน้ำลึกและไฟร้อนใช้สื่อความหมายถึงประเทศที่อยู่ในภาวะลำบาก

สำนวนที่มีแต่คำว่า shān มีทั้งสำนวนที่สื่อถึงประเทศที่สงบสุขหรือประเทศที่อยู่ในสภาวะยากลำบาก มีทั้งหมด 5 สำนวน สำนวนที่มีความหมายดี เช่น ān rú tài shān (安如泰山 แปลว่ามั่นคงดั่งภูเขาไท่ชาน) เปรียบเทียบว่าประเทศมีความมั่นคง ไม่มีอันตราย เหมือนภูเขาไท่ชานที่ตั้งตระหง่าน ส่วนสำนวนที่สื่อความหมายไม่ดี สื่อถึงประเทศที่ตกอยู่ในสถานการณ์วุ่นวาย เช่น shān hé pò suì (山河破碎 แปลว่าภูเขาแม่น้ำพังทลาย) ใช้บรรยายว่าประเทศอยู่ในความวุ่นวาย แผ่นดินแตกแยก ไม่สมบูรณ์

(19) สำนวนที่เกี่ยวกับสภาพภูมิศาสตร์

สำนวนที่มีแต่คำว่า shuǐ สื่อถึงสภาพภูมิศาสตร์ที่ไม่มีอันตราย มีทั้งหมด 1 สำนวน ได้แก่ yī yī dài shuǐ (一衣带水 แปลว่าความกว้างผืนน้ำเพียงสายรัดเอวเส้นเดียว) สื่อถึงสภาพภูมิศาสตร์ที่มีสายน้ำขั้นระหว่างดินแดน สายน้ำนั้นแคบเท่าสายรัดเอวเพียงเส้นเดียว ใช้เปรียบเทียบว่าถึงแม้ระยะทางจะมีแม่น้ำมหาสมุทรกั้นให้สองฝั่งแยกจากกัน แต่ก็ไม่เป็นอุปสรรคในการพบกัน

สำนวนที่มีแต่คำว่า shān มักสื่อถึงสภาพภูมิศาสตร์ที่เต็มไปด้วยอันตราย มีทั้งหมด 7 สำนวน เช่น shān yáo lù yuǎn (山遥路远 แปลว่าภูเขาห่างไกล ถนนหนทางยาวไกล) ใช้บรรยายว่าถนนหนทางยาวไกลและเต็มไปด้วยความยากลำบาก และ shān zōu

hǎi shì (山陬海澨 แปลว่าเชิงเขา ริมทะเล) ใช้บรรยายสถานที่ห่างไกล

(20) สำนวนที่เกี่ยวกับการเดินทาง

สำนวนที่มีแต่คำว่า shuǐ สื่อถึงการเดินทางไปในที่เจริญรุ่งเรือง มีทั้งหมด 1 สำนวน ได้แก่ chē shuǐ mǎ lóng (车水马龙 แปลว่ารถและม้าไปมาขวักไขว่) มีรถหลายคันเรียงแถวยาวต่อกันเหมือนสายน้ำ มีม้าหลายตัวเรียงแถวยาวต่อกันเหมือนมังกร แสดงภาพความเจริญรุ่งเรือง ผู้คนสัญจรไปมา

สำนวนที่มีแต่คำว่า shān สื่อถึงการเดินทางที่เต็มไปด้วยความยากลำบาก มีทั้งหมด 2 สำนวน ได้แก่ tī shān háng hǎi (梯山航海 แปลว่าปีนเขา ข้ามทะเล) เปรียบเทียบการปีนเขาและการแล่นเรือจากฝั่งหนึ่งไปอีกฝั่งหนึ่งกับการเดินทางไกล ผ่านความยากลำบากมากมาย และ zhàn shān háng hǎi (栈山航海 แปลว่าเดินเลียบผา ข้ามทะเล) ใช้การเดินทางเลียบผาขึ้นเขากับการแล่นเรือจากฝั่งหนึ่งไปอีกฝั่งหนึ่งกับการเดินทางไกล ผ่านความยากลำบากมากมาย

(21) สำนวนที่เกี่ยวกับศิลปะ

สำนวนที่มีแต่คำว่า shuǐ สื่อถึงศิลปะที่อาศัยความประณีต มีทั้งหมด 1 สำนวน ได้แก่ shí rì yī shuǐ, wǔ rì yī shí (十日一水，五日一石 แปลว่าสิบวันหนึ่งสายน้ำ ห้าวันหนึ่งก้อนหิน) สำนวนนี้เปรียบน้ำเป็นศิลปะที่ต้องใช้เวลาในการถ่ายทอดความงามต้องประณีตบรรจง จิตรกรใช้เวลาวาดแม่น้ำหนึ่งสายในเวลาสิบวัน ใช้เวลาวาดก้อนหินหนึ่งก้อนในเวลาห้าวัน ใช้เปรียบเทียบว่าจิตรกรวาดภาพอย่างละเอียดประณีต

สำนวนที่มีแต่คำว่า shān สื่อถึงผู้ก่อตั้งสำนักทางศิลปะ มีทั้งหมด 1 สำนวน ได้แก่ kāi shān zǔ shī (开山祖师 แปลว่า ปรมาจารย์ผู้เปิดภูเขา) เดิมสำนวนนี้หมายถึงพระที่สร้างศาสนสถานที่ภูเขาในรุ่นแรกๆ ภายหลังหมายถึงผู้ก่อตั้งสำนักทางวรรณกรรมหรือศิลปะ หรือผู้บุกเบิกสายงานใดสายงานหนึ่ง

2.2.2 สำนวนที่มีแต่คำว่า shuǐ และสำนวนที่มีแต่คำว่า shān ที่ปรากฏในสำนวนประเภทต่างกัน

(1) ประเภทความหมายที่ปรากฏเฉพาะสำนวนที่มีแต่คำว่า shuǐ มี 8 ประเภท ได้แก่ สำนวนที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างคนผู้หญิง การงาน เงิน ความมุ่งมั่น ดอกไม้ ปัญญา และที่มา จากการศึกษาพบว่าประเภทความหมายที่ปรากฏเฉพาะสำนวนที่มีแต่คำว่า shuǐ มักจะใช้คุณสมบัติความเหลวและใสของน้ำมาเปรียบเทียบกับเรื่องราวที่เกี่ยวเนื่องกับคุณสมบัตินั้น ซึ่งเป็นคุณสมบัติที่ภูเขาไม่มี เช่น สำนวนประเภทความสัมพันธ์ระหว่างคน มักใช้ความเหลวและความใสของน้ำมาเปรียบเทียบกับความสัมพันธ์ของคน เช่น jūn zǐ zhī jiāo dàn rú shuǐ (君子之交淡如水 แปลว่ามิตรภาพระหว่างผู้มีการศึกษาและมีคุณธรรมใสบริสุทธิ์ดั่งน้ำ) เป็นการนำคุณสมบัติความใสสะอาดของน้ำมาเปรียบกับมิตรภาพที่ซื่อสัตย์บริสุทธิ์ และ shuǐ qīng wú yú (水清无鱼 แปลว่าน้ำใส ไร้ปลา) ใช้คุณสมบัติความใสของน้ำมาเปรียบเทียบกับคนที่เข้มงวดเกินไป ชอบคิดเล็กคิดน้อย ทำให้เข้ากับผู้อื่นไม่ได้ ไม่มีคนอยากคบหาด้วย เปรียบเสมือนน้ำที่ใสเกินไป จนปลาอาศัยอยู่ไม่ได้ เป็นต้น

(2) ประเภทความหมายของสำนวนที่มีแต่คำว่า shān มี 6 ประเภท ได้แก่ สำนวนที่เกี่ยวกับกฎหมาย การเกิดแก่ การบ่มเพาะ

คุณธรรม สิ่งก่อสร้าง อาหารการกิน และความตาย จากการศึกษาพบว่าประเภทความหมายที่ปรากฏเฉพาะสำนวนที่มีแต่คำว่า shān จะใช้ลักษณะรูปทรงที่ใหญ่โตและลักษณะของภูเขาที่ตั้งอยู่กับที่อย่างมั่นคงมาเปรียบเทียบกับเรื่องราวที่เกี่ยวเนื่องกับคุณสมบัตินั้น ซึ่งเป็นคุณสมบัติที่น้ำไม่มี เช่น สำนวนประเภทกฎหมายนำลักษณะความมั่นคงของภูเขามาใช้เปรียบเทียบกับกฎหมายที่เคร่งครัด เช่น zhí fǎ rú shān (执法如山 แปลว่าการบังคับใช้กฎหมายเคร่งครัดดั่งภูเขา) ใช้อธิบายว่าออกกฎหมายหรือดำเนินการตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด ไม่เปลี่ยนแปลงกฎหมายเองอย่างง่ายดาย เป็นการนำสภาพภูเขาที่แข็งแกร่ง ตั้งอยู่กับที่ ไม่สามารถเคลื่อนย้ายได้ มาเปรียบเทียบกับกฎหมายที่เคร่งครัด และ nán shān kě yí (南山可移 แปลว่าภูเขาหนานชานสามารถเคลื่อนย้ายได้) หนานชานหมายถึงภูเขาจงหนานชาน ตั้งอยู่ในมณฑลส่านซี ภูเขาหนานชานที่สูงตระหง่านยังสามารถเคลื่อนย้ายได้ คดีความกลับไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ ใช้อธิบายว่ากฎหมายเข้มงวด ตัดสินไปแล้วก็ไม่สามารถเปลี่ยนแปลงอะไรได้ เปรียบเทียบว่าแม้แต่ภูเขาหนานชานยังสามารถเคลื่อนย้ายได้ แต่กฎหมายคดีความกลับไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ เป็นต้น

3. สรุป

สำนวนที่มีทั้งคำว่า shuǐ และ shān ส่วนใหญ่ใช้บรรยายทิวทัศน์ในธรรมชาติที่มีความสวยงาม การใช้ภูเขาและแม่น้ำแทนทิวทัศน์ในธรรมชาติเป็นการใช้ส่วนหนึ่งในธรรมชาติ ได้แก่ น้ำและภูเขาเพื่อแทนทัศนียภาพทั้งหมด

สำนวนที่มีแต่คำว่า shuǐ และสำนวนที่มีแต่คำว่า shān ส่วนใหญ่จัดอยู่ในประเภทเดียวกัน สามารถใช้สื่อถึงเรื่องราวในหัวข้อเดียวกัน เนื่องจากประเทศจีนมีภูเขาและสายน้ำมากมาย วัฒนธรรมและวิถีชีวิตของชาวจีนจึงผูกพันกับสายน้ำและภูเขา ทำให้ในสำนวนจีนมีการนำภูเขาและสายน้ำมาเปรียบเทียบกับสิ่งรอบตัวประเภทเดียวกัน อย่างไรก็ดี แม้จะจัดอยู่ในประเภทเดียวกันแต่ก็อาจสื่อความหมายในมุมมองที่แตกต่างกัน เนื่องจากน้ำและภูเขามีคุณสมบัติที่คล้ายคลึงกันและแตกต่างกัน เช่นในประเภทการพูดสำนวนที่มีแต่คำว่า shuǐ สื่อถึงลักษณะการพูดที่ลื่นไหลเหมือนสายน้ำ (xuán hé xiè shuǐ 悬河泻水 แปลว่าน้ำตกไหลเร็วและแรง) ส่วนสำนวนที่มีแต่คำว่า shān จะสื่อถึงคำพูดที่หนักแน่นดังขุนเขา (hǎi shì shān méng 海誓山盟 แปลว่าคำสาบานข้อตกลงดั่งทะเลและภูเขา) นอกจากนี้ บางประเภทความหมายปรากฏเฉพาะสำนวนที่มีแต่คำว่า shuǐ และบางประเภทความหมายปรากฏเฉพาะสำนวนที่มีแต่คำว่า shān ก็เพราะคุณสมบัติและลักษณะที่ต่างกันของภูเขาและสายน้ำเช่นกัน เช่น ประเภทที่ปรากฏเฉพาะสำนวนที่มีแต่คำว่า shuǐ ส่วนใหญ่มักใช้สภาพของน้ำที่เป็นของเหลวใสมาสื่อความหมายเป็นส่วนใหญ่ ในขณะที่ประเภทที่ปรากฏเฉพาะสำนวนที่มีแต่คำว่า shān ส่วนใหญ่มักใช้สภาพของภูเขาที่มีลักษณะมั่นคงและใหญ่โตมาสื่อความหมาย เป็นต้น

จากการศึกษาวิเคราะห์ยังพบว่า การศึกษาสำนวนที่มีแต่คำว่า shuǐ และสำนวนที่มีแต่คำว่า shān สามารถสะท้อนให้เห็นวัฒนธรรมและมโนทัศน์ของชาวจีนบางประการ เช่น สำนวนที่มีคำว่า

shuǐ น้ำใสสะท้อนให้เห็นมโนทัศน์เกี่ยวกับศีลธรรมของชาวจีนตั้งแต่สมัยโบราณ เช่น ผู้ที่มีศีลธรรมดีจะต้องซื่อสัตย์ ไม่คดโกง ใสสะอาดเหมือนน้ำ ส่วนผู้ที่ฉวยโอกาสหาผลประโยชน์ในสถานการณ์วุ่นวายถือเป็นผู้ไม่มีศีลธรรม เหมือนกับจับปลาในน้ำขุ่น และยังสะท้อนให้เห็นมโนทัศน์เกี่ยวกับความงามของผู้หญิง เช่น ผู้หญิงที่ใสซื่อบริสุทธิ์ดั่งบัวที่เพิ่งโผล่พ้นจากน้ำ คือผู้หญิงสวยในอุดมคติ และผู้หญิงที่มีดวงตาใสดั่งน้ำในฤดูใบไม้ร่วง คือผู้หญิงที่มีดวงตาสวยงาม เป็นต้น ส่วนสำนวนที่มีคำว่า shān สะท้อนให้เห็นว่าภูเขามีอิทธิพลต่อมโนทัศน์ของชาวจีน เช่น สำนวนที่มีคำว่าภูเขาไท่ชานมักสื่อถึงความยิ่งใหญ่ของบุคคลและความสงบของบ้านเมือง อาจเป็นเพราะสมัยโบราณภูเขาไท่ชานเป็นตัวแทนของเทพและมักมีการจัดพระราชพิธีและการเซ่นไหว้ต่างๆ ที่ภูเขาไท่ชาน เป็นต้น หากศึกษาประเด็นนี้ให้ลึกซึ้งยิ่งขึ้น จะทำให้เข้าใจวัฒนธรรมและมโนทัศน์ของชาวจีนมากยิ่งขึ้น

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณทุนการศึกษาและทุนสนับสนุนการทำปริญญานิพนธ์จากคณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายการอ้างอิง

วิทยาลัยภาษาจีนปักกิ่ง, มหาวิทยาลัยครูหนานจิง, และมหาวิทยาลัยครูอันฮุย. (2550). **ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับภูมิศาสตร์ประเทศจีน**. กรุงเทพมหานคร: สุขภาพใจ.

王勤等. (1988). 《分类汉语成语大词典》. 济南: 山东教育出版社.

Lakoff, G., and Johnson, M. (1980). **Metaphors we live by**. Chicago: University of Chicago Press.

A Comparative Study of Chinese Idiomatic Expressions Containing the Word "shuǐ" and Those Containing the Word "shān"

Vichuma Kaewmanotham
Sasarux petcherdchoo

Abstract

This research aims to study the meanings and categories of Chinese idiomatic expressions containing the word shuǐ and those containing the word shān, and to compare Chinese idiomatic expressions containing only the word shuǐ with those containing only the word shān. The findings are as follows: 1) the word shuǐ and the word shān, when appearing in the same idiomatic expressions, usually imply similar meanings; 2) idiomatic expressions containing only the word shuǐ and those containing only the word shān mostly belong to the same meaning categories and can be used in the same domain, but they may represent different aspects, since water and mountains have different characteristics.

Keywords: *shuǐ, shān, Chinese idiomatic expressions, Comparative study*